

Memòria de l'amor segrestat

Oriol Junqueras aplega en un llibre les seves cartes de presó, entre la realitat i la imaginació, que adreça a la persona estimada

Oriol Junqueras | Adrià Costa

El principi atroç de l'amor i l'odi. "Mai no som infinitament lluny d'aquells qui odiem. Per la mateixa raó, doncs, podríem creure que mai no serem absolutament a prop d'aquells qui estimem". Diries que Oriol Junqueras coneixia aquest principi atroç (amb què Sánchez Piñol obre *La pell freda*), quan va posar-se a escriure les cartes d'amor que ara ha presentat en forma de llibre. Cartes escrites en cel·les de presons i que constitueixen un esforç de l'autor per apropar-se amb passió a qui estima. Per desafiar el principi atroç.

De l'ergàstula de Pous i Pagès. Quan comences a llegir l'obra, *Parlant amb tu d'amor i llibertat* (Ara Llibres, 2020), has d'aixecar-te i anar a la teva biblioteca i prendre els dos volums de *De l'ergàstula*, els rècords de detenció i captiveri de Josep Pous i Pagès, sotmès a consell de guerra i empresonat per publicar un article crític amb l'exèrcit d'ocupació espanyol el 1909. Com s'assemblen les dues experiències! Com és d'identíc l'enyor i el patiment per la família! Talment com si tots dos haguessin compartit cel·la en un temps eteri d'una dimensió inconeguda. D'una terra de ningú que, per dissort, és la mateixa. Cent deu anys viscuts i patits per ser al mateix lloc. Patriotes escrivint d'amor al fons de les masmorres.

No pregunteu per la destinatària. Junqueras s'ha escrit les cartes a ell mateix. Diuen que qui escriu ho fa per ser famós o per a curar-se. Pàgina rere pàgina, en algunes amb un grau d'aflicció que voreja la nua confessió, l'autor es despulla dels seus complexos; aquelles converses que hauria tingut amb la noia (real o fictícia, tant se val) que va aparèixer com una fagonada de llum entre unes llargues foscos i que mai no va tornar a retrobar. Allò que li hauria dit i no va dir, les vides no

viscudes, els records pendents... "Certament, en cadascun dels amors passats vaig cometre errors que espero que m'hagin sabut perdonar". La tímidesa que t'encercla, la dificultat per expressar-te. Recorda Pavese i les noies "amb qui hauria volgut saber explicar-me millor". Però és ella qui et demana el petó, amb Petrarca al fons, i així es pot confessar com seria "si tu no m'haguessis salvat de mi mateix". Atès que les cartes, diu, són "entre la realitat i la imaginació", com escatir-ne la destinatària? A nosaltres, què ens importa?

Parlar de tot i en qualsevol lloc. És el Junqueras personatge del programa *El favorit*, de TV3, en què parlava d'història, per allà el 2005. L'home de les disquisicions que sí que porten a algun lloc (no com les de Mariano Rajoy). En una de les cartes, narra un episodi que -com si el veiéssiu, allà palplantat- amb ella a la platja tot recitant un Salvat Papasseit, i signant que "això va passar un vespre molt i molt llunyà, tan llunyà que sembla que pertanyi a una altra vida". Aquell viatge marítim en què a les envistes de Montjuïc alligona la resta de passatgers -guiat per Tales de Milet- sobre la presència grega a l'estuari del Llobregat tres mil anys enrere. En una altra carta sobre temes d'alta ciència, quasi física quàntica per a no iniciats, conclou que ara "mai més no podràs dir que exagero quan et digui que la teva mirada i el teu somriure em curen i em reconforten l'ànima".

De Nefertiti a Anna Karenina. El llibre és una bona introducció a la literatura universal a partir del concepte de l'amor. Cada carta gira entorn d'autors i autores de projecció universal, sobretot poesia, que han navegat pels mars tempestuosos del sentiment. Miguel Hernández, Joan Margarit, Shakespeare, Dant o Dostoievski hi conviuen, amb textos que, per motius obvis, el vicepresident i el seu amor segrestat no sempre tenen a l'abast. Ell hi ha trobat una Anna Karenina que em recorda la Suzanne de Leonard Cohen, "que és mig boja i això us tempta".

Viatjarem nord, sud, est i oest enllà. La ingràvida de la cel·la i la rutina de la presó. Projectes de viatges. Molts projectes i compromisos de viatges al llarg del llibre. Recuperarem terres conegudes o buscarem horitzons ignots. Sempre amb ella. Tornarem a passejar per la muntanya amb Roger Mas recitant Walt Whitman. I també a Menorca. I a Florència. Baixarem per la Garona. A Mallorca amb en Lluc i la Joana, a veure el pi de Formentor, estimats Miquel Costa i Llobera i Maria del Mar Bonet. El viatge d'Àtica a Atenes, amb la jove Aspàsiades, companya de Pericles, perquè com ells "tu i jo serem cerimoniosament posseïts per una ànima que ignori la vellesa". Les illes on va néixer Derek Walcott, i cap al "bell nord glaçat", la cançó d'un disc que va comprar la seva mare i del que ell no recorda qui la canta. (Afehim-hi que era el mític Festival Folk, *La noia del país del nord*, a càrrec d'Albert Batiste, tot versionant Dylan, i jo practicava a la guitarra amb aquesta cançó el 1968, i l'Oriol encara havia de néixer, redéu, quant temps...).

Un llibre d'autoajuda? Pot servir per als qui estan patint mals d'amors o de desamors. Llegir-lo et convida a submergir-te més i a observar -i experimentar- el fenomen de l'amor potser amb una mirada més ampla si és que això fos possible: "O és que tal vegada hi ha hagut mai cap enamorat que no hagi viscut entre l'angoixa i l'esperança?", pregunta Safo de Lesbos en una de les seves cartes a Catul. L'ombra terrible del desamor i la infidelitat sempre planejarà amb ales negres d'amenaça per damunt dels enamorats. Ulisses, Nausica i Penèlope, què podien haver fet i no van fer?

Oriol Junqueras publica «Parlant amb tu d'amor i llibertat». Foto: ACN

La casa de pagès oberta. El retrat del lloc tan íntim i on s'està més bé: a casa. La casa de pagès, "amb l'hort a la vora, i on tothom trobarà el seu plat a taula". L'autor en parla a partir d'un text d'Amàlia Rodrigues. Aleshores se'm desperta el record d'un dinar a la taula de l'Oriol Junqueras a les altures de l'edifici del departament d'Economia, de la Rambla de Catalunya. En Lluís Juncà i ell anaven pel primer plat. Ambient espès, 25 de setembre de 2017. Faltaven només cinc dies, teníem el vendaval tan a la vora... I vam parlar de la pau del camp, del *Beatus Ille* -que també reviu a les cartes-, de com es fa camí a la muntanya catalana. Del Zweig que valora els silencis, perquè també vam tenir estones de silenci. Esguardàvem les legions assetjant-nos per terra, per mar, per aire i a les xarxes digitals -i no són aquestes unes frases fetes, sinó realitats - i vam parlar de la casa de pagès oberta, del plat sempre a taula.

Un camí amarg. L'autor creu que el llibre, com que és un recull de cartes, es podria llegir de principi a final, o a la inversa, o espigolar-ne d'aquí i d'allà. Jo ho he vist d'una altra manera: a mesura que t'apropes al final, creix l'amargor, el sentiment de tristesa que anticipa l'esclat de la sentència de tretze anys de presó en aquell octubre de revolta, de cares tapades a carrers i autopistes; de gent "orgullosa o covarda" que, com rebla el Martí i Pol que l'autor cita, es va sentir cridada "a prendre part, com tothom, en la lluita".

Pancarta amb el rostre d'Oriol Junqueras a l'exterior de Lledoners. Foto: Adrià Costa

L'amor segrestat. "Quan entres a la presó, penetres en una foscor física i espiritual. Una presó no és un regne de llum i transparència". A la presó, hom hi pot entrar com deia Oscar Wilde: "Costi el que costi, he de conservar l'amor [perquè] si vaig a la presó sense amor, què serà de la meva anima". Junqueras recupera aquesta divisa i es refugia (o es fa fort) en les cartes per no caure en el pou. És cruel admetre que no sabem com aferrar-nos a l'amor, però sí al dolor. Més esforç encara, doncs. Gary Oldman revela a Winona Ryder al "Dràcula, de Bram Stoker", que "he travessat oceans de temps per trobar-te", en la frase més impactant de la pel·lícula de Coppola i que, paradoxalment, no apareix en lloc de la novel·la original.

La presó, la venjança. La carta de comiat per als lectors està datada el fatídic 14 d'octubre de 2019, el dia "que els jutges han anunciat la seva venjança en forma de sentència". Els mateixos ogres atemoridors que -quina coincidència!- van fer que de les quatre vegades que va haver de declarar durant la instrucció, tres haguessin coincidit amb dades assenyalades per als petits Lluç i Joana, per enfosquir més unes diades d'aniversaris i nits de Reis que haurien estat de festa i foren malmeses pel disseny dels malvats. Com "l'odi dels malvats" que fa impossible l'abraçada amb l'estimada al locutori de la presó. "Amb el teu permís, doncs, poso el punt final del llibre, però les cartes no s'acabaran mai".